

anche attraverso la mediazione della traduzione, in questo caso molto precisa e puntuale. La memoria e l'amore sono le dimensioni vincenti in tutti i personaggi della Roig, uomini e donne, ma non il tripudio sessuale o sentimentale, bensì la continua consapevolezza di una alternanza esistenziale, prima ancora che filosofica, tra amore e morte.

2. Esplicitamente alla condizione linguistica del catalano di Barcellona si riferisce già dal titolo del romanzo di Joan Larsè *L'amante bilingue*. A differenza del libro precedente questo è stato scritto in spagnolo-castigliano, ma il suo autore è nato a Barcellona nel 1933 e nella capitale catalana si svolge la vicenda narrata. Le *rambles*, i quartieri più poveri della città, ospitano la vicenda che molto lascia alla suggestione di una metafora, quella del doppio. Doppia lingua (la castigliana e la catalana), doppia esistenza dei protagonisti. L'ambiguità e il continuo rincorrersi e nascondersi della verità, stanno alla base di questo suggestivo intreccio narrativo da cui il regista Vicente Aranda ha tratto l'omonimo film, interpretato da Ornella Muti e Imanol Arias.

Il protagonista ha molti tratti biografici, ad iniziare dal nome, Joan Marès; come lo scrittore, è nato e vive a Barcellona, ha conosciuto una infanzia molto povera nei quartieri periferici della città. Marès, durante una manifestazione di piazza, incontra Norma Valentí, trentotto anni, sociolinguista, appartenente alla buona borghesia. Si sposano ma la distanza sociale e la differenza di cultura porta alla rottura del matrimonio. D'altronde la donna ha una sorta di doppia vita, amando gli incontri clandestini con ragazzi di vita che lei "raccatta" nelle bettole. Marès disperato per l'abbandono, diventa un musicista ambulante e decide di fingersi uno degli uomini abietti che la sua ex-moglie predilige. La riavvicina e ne diventa l'amante. Il finale, A sorpresa, rafforza la sensazione di pirandellismo che emerge in molte pagine e in molte situazioni.

La duplicità linguistica e culturale di Barcellona, tra catalano e castigliano, è la base necessitante per questa storia che mette in crisi la nostra stessa concezione di realtà, sempre più in bilico tra verità e finzione continua.

Neria De Giovanni
(*l'Alguer*)

ANDREU BOSCH I RODOREDA, M. A. SUSANNA SANNA, *Històries de l'Alguer, entre la marina i la companya*, Dalmau, Barcelona 1996, pp. 110.

La brillant feina feta a dues mans entre Andreu Bosch i Susanna Sanna, no és només un aplec de textos orals recollits per primera volta a l'Alguer, sinó l'espill d'alguna cosa més, encara no del tot trepitjada, que toca una dimensió social i cultural amb trets característics molt interessants i, per això, encara susceptibles d'investigació.

Llegint les històries o bé les cançons i textos poètics dels cinc memorialistes Maria Spirito, Josep Sanna, Àngel Scala, Josep Calvia, Maria Deroma i Anita Dinapoli, el lector es trobarà extasiat d'entrar en un món imaginari i tal vegada real -perquè és contemporani als mateixos fabulistes-, tot relacionat amb una realitat humana i ambiental avui gairebé desapareguda o bé en via d'extinció, que fins a aquesta generació ha mantingut una identitat del tot singular en la seva catalanitat i mediterraneïtat alhora. Això val per als aspectes de la superstició, de la ironia, del sentit de la vida i de la mort, del treball, de l'amistat, de la religió, etc. En aquest marc els contes són narrats amb la frescor i genuïtat i amb una riquesa de formes pròpies o bé d'expressions metafòriques, no gaire freqüents als dies nostres.

També molt interessant és l'esforç fet pels dos recercadors de transcriure la llengua usada pels memorialistes, *sic et simpliciter*, com n'han gravat els sons, els modismes, les frases fetes, les formes verbals en un model de transcripció ortogràfic que no altera de cap manera el registre del llenguatge gravat. De fet els dos autors han representat per primera vegada, sense cap intenció normativitzadora, la llengua sincrònica dels parlants amb grafia i normes fonètiques catalanes perfectament admissibles a la realitat algueresa. Sobre aquesta base -estem convençuts- és encara possible reconstruir un dialecte formal -en el respecte de la unitat de la llengua-, apte per a la intercomunicació entre altres catalanoparlants, augmentant l'esforç cap a la creació d'un nivell llindar idoni per a integrar completament la variant algueresa al diasistema català.

Andreu Bosch i Susanna Sanna amb aquesta important feina filològica -i amb altres que s'espera que continuaran aviat-, ens han demostrat que la transició de l'alguerès cap a la seva futura modernització i normalització és encara possible, a pacte i condició que cada alguerès trobi la sana actitud de mirar al progrés, sense renunciar a ser. La posta en joc és alta i hi ha molta feina encara a fer; falta que el poble marxi amb els intel·lectuals i els intel·lectuals amb el poble per conquistar la síntesi in *medium stat virtus*.

Rafael Caria
(l'Alguer)